

Wikipedia

Dünyanın Bilgisini Dokuz Karaktere Sığdırmak

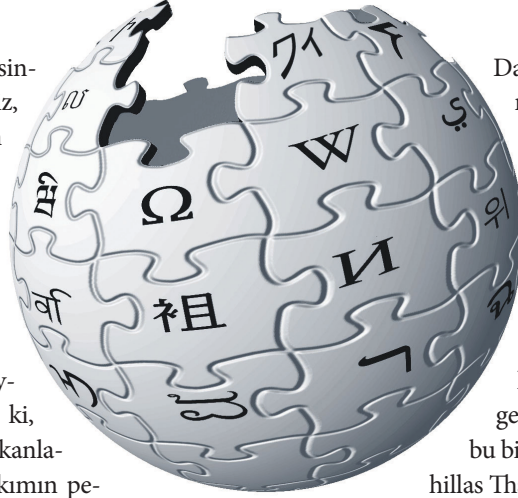
285 dilde 23 milyondan fazla madde, binlerce ansiklopedi cildini dolduracak kadar bilgi; üstelik tüm bunlar bizzat kullanıcıların eseri. 2001 yılında sayısız eleştiriyile yola çıkıp bugün dünyanın en çok ziyaret edilen siteleri arasına giren, her ay yarım milyara yakın kişinin ziyaret ettiği çevrimiçi ansiklopedi Wikipedia içeriğin yanı sıra güvenilirliğini artırma yolunda da emin adımlarla ilerliyor.

İnternetle ucundan köşesinden de olsa ilgiliyseniz, Koreli şarkıcı PSY'nin *Gangnam Style* adlı şarkısının klibine mutlaka bir şekilde denk gelmişsinizdir. Bu yazıyı yazdığım sıralarda yaklaşık 800 milyon izleme sayısına ulaşan klip ve klipteki dans geçtiğimiz aylarda o kadar popüler oldu ki, ünlü simalardan devlet başkanlarına kadar birçok kişi bu akımın peşine takıldı ve Gangnam dansı yaparken fotoğraf çekti.

Bu gelişmenin doğal bir sonucu olarak, interneti kasıp kavuran bu akımdan pay almak isteyenler şarkının parodilerini, taklitlerini ve uyarlamalarını yapmaya başladı. Şarkıcı Atilla Taş da bunlardan biriydi. *Gangnam Style* parçasını Türkçe sözlerle yeniden yorumlayan Atilla Taş, adını *Yamyam Style* koyduğu bu uyarlamayla televizyon kanallarında boy göstermeye başladı. Ancak sonuç pek de beklendiği gibi olmadı ve şarkının bu yeni halinin sosyal medyada alay konusu olması fazla uzun sürmedi.

Sonrasında ise ilginç bir gelişme yaşandı. Bir grup internet kullanıcısı şarkıya tepki olarak özgün bir fikir ortaya attı ve dedi ki: "Neden Atilla Taş'ı Yunanlı bir şarkıcıymış gibi göstermeyi ve dünyanın geri kalanını buna inandırmayı denemeyelim?"

Fikir hızla uygulamaya geçti. İlk önce Atilla Taş'ın yerine Athillas Thasos diye yeni bir isim bulundu.

Daha önce çektiği bir fotoğraf sanki Yunanistan bayrağına sarılmış gibi uyarlandı. Katıldığı televizyon programı sanki Yunanistan'da çekilmiş gibi montajdan geçirildi. Hatta Athillas Thasos'un Yunanistan'daki yaşamını ve kariyer yolculuğunu anlatan hayali bir özgeçmiş bile yazıldı. Son olarak bu bilgiler Wikipediada açılan "Athillas Thasos" başlığı altına yüklendi.

İlgili madde Wikipedia editörleri tarafından kaldırılana kadar yaklaşık bir gün yayında kaldı. 2005 yılında Seigenthaler olayı yaşanmasaydı, belki de daha uzun süre yayında kalacaktı.

Wikipedia: İçerdiği bilginin güvenilirliği bazen tartışmalara neden olsa da şu an dünyanın en büyük çevrimiçi bilgi kaynağı. Bireylerde toplanan bilgiyi dünyanın geri kalanıyla paylaşmak için ortaya koyulmuş gönüllü bir paylaşım, bizzat okuyucuları tarafından yazılan bir ansiklopedi. Bugün geldiği noktada 77 binden fazla kişinin katkısıyla, 285 dilde, 23 milyondan fazla maddeye ev sahipliği yapıyor. Her gün yüz binlerce ziyaretçi on binlerce makaleyi güncellerken binlerce yeni makale yaratıyor, her ay yarım milyara yakın kişi tarafından ziyaret ediliyor. Akşam e-postalarınıza bakmak için birkaç dakikalığına bilgisayarın başına oturup da kendinizi geçen bir yarısı kuramsal fizik veya sanat tarihi okurken bulmanızın en büyük sebebi.

Kullanıcısından Beslenen Bilgi Kaynağı

Wikipedia'nın ortaya koyduğu model aslında çok ilginç. Düşünün ki ansiklopedik nitelikte, çevrimiçi bir bilgi kaynağı ortaya koymak için bizzat dünyanın en büyük bilgi kaynağı olan ziyaretçilerinizden yardım alıyorsunuz ve buna rağmen referans niteliğindeki ciddi duruşunuzu ve içerik bütünlüğünüzü koruyabiliyorsunuz. Ulaşılması zor bir hedef gibi görünüyor, ama gerçek.

Wikipedia, temelinde ilk kez 1995 yılında Ward Cunningham tarafından ortaya atılan "Wiki" adlı içerik altyapısından destek alan bir bilgi platformu. Adı Hawaii dilinde "hızlı" anlamına gelen "wiki" sözcüğünden esinlenen bu yapı, bir grup insanın aynı metin içeriği üzerinde çalışabilmesini ve değişiklik yapabilmesini sağlamak üzere kurgulanmış.

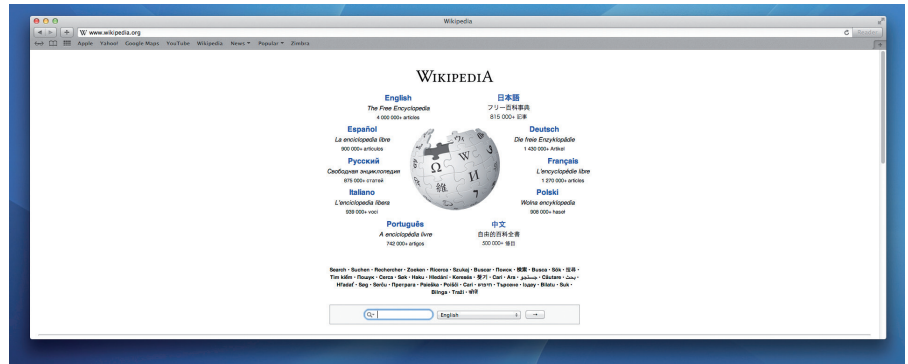
Wikipedia'nın doğum hikâyesinden de kısaca bahsedelim. Bomis adlı internet reklam şirketinin kurucuları Jimmy Wales, Tim Shell ve Michael E. Davis 1990'lı yılların sonunda, uzun zamandır gündemde olan, ama kimsenin bir türlü gerçeğe dönüştürmeyi başaramadığı çevrimiçi ansiklopedi oluşturma fikrinin peşine düşer. Bu amaçla ortaya koydukları ilk işe de Nupedia adını verirler. Nupedia, arka planda bir mesaj grubuyla birbirine bağlı profesyoneller tarafından kaliteli içerikle beslenmesi planlanan bir yapı olarak kurgulanmıştır. Amaç uzmanlar tarafından düzenlenmiş, güvenilir ve kaliteli içeriğe sahip bir içerik kaynağı oluşturmaktır. Ancak birinci yılın sonunda siteye girilen madde sayısı 12'de kalınca, bu yaklaşımın amaca ulaşmak için yeterli olmadığı ortaya çıkar.

Bunun üzerine Wales ve Sagner bir araya gelip içerik üretim hızını artırma konusunda düşünmeye başlar ve neredeyse anında işler hale gelebilen, bakımı kolay olan Wiki altyapısının bu iş için çok daha uygun olabileceğine karar verirler. 10 Ocak 2001'de Nupedia'ya destek vermek üzere ilk Wiki yapısı internet üzerinde kullanılabilir hale getirilir. 15 Ocak 2001'de **Wikipedia.com** alan adının alınmasıyla da servis kendi ismine kavuşur.

Servis gerçekten de içerik toparlanmasına adına gayet güzel bir performans ortaya koyar. İlk yılın sonunda 20 bin maddeye ulaşan Wikipedia, 30 Ağustos 2002'de 40 bin maddeyi yayına almıştır bile. Bu arada Jimmy Wales Wikipedia'ya asla reklam alınmayacağını ilan eder ve alan adı **Wikipedia.org** olarak değişir.

2002 yılında internet krizinin patlak vermesiyle Bomis'in Nupedia ve Wikipedia'ya verdiği desteği kesmesinin ardından Larry Sagner her iki sitedeki görevinden ayrılır. İnternet kullanıcıları tarafından ortak çabayla üretilen içeriğin, yine kullanıcıların ortaya koyacağı öz denetim sayesinde bütünlüğünü koruyabileceğine inanan Wales, bu düşüncesinin etrafında gelişen yaklaşım ve zaman içinde yaşananlardan çıkarılan dersleri temel alan kurallar çerçevesinde Wikipedia'yı bugünkü konumuna getirir.

Günümüzde halen reklam yayınlamadan ücretsiz olarak yayınına devam ettiren site, teknik altyapı ve personel giderlerini her yıl belli dönemlerde gündeme getirdiği bağış kampanyalarından elde ettiği gelirlerle karşıyor.

Wikipedia'yı Taşıyan Beş Sütun

Tüm bunları okuyunca insanın aklına doğal olarak şu soru geliyor: Dünyanın dört bir yanından bunca insanın katkıda bulunduğu bir kaynak, nasıl oluyor da bütünlüğünü sürdürebiliyor?

Wikipedia, içeriğe katkı sağlayanların dikkate alınması gereken çok sayıda kurala sahip olmakla birlikte aslında bugün geldiği noktayı ilginç bir şekilde "mü-

kemmel olmak üzere kurgulanmamasına" borçlu olduğunu ifade eden bir yapı. Wikipedia'nın kendini anlattığı sayfalarda bu durum şöyle anlatılıyor:

"Korkmayın, Wikipedia'yı bozamazsınız. Wikipedia mükemmellik üzerine kurgulanmadı. Yaptığımız tüm girişler istendiği an geri alınabilir, düzeltilebilir veya daha sonra iyileştirilebilir. Katılımda cesur olun."

Wikipedia'nın sahip olduğu temel özelliklere "Wikipedia'nın beş sütunu" adı veriliyor. Bunlar aynı zamanda sitenin bütünlüğünü devam ettirmek için koyulmuş kuralların da özünü oluşturuyor.

1. Wikipedia bir ansiklopedidir. Bu anlayışa bağlı olarak da bir ansiklopedinin veya diğer bilgilendirici içeriklerin genel özelliklerini ve uzmanlığını taşır. Serbest kürsü, reklam mecrası, böbürlenme platformu, anarşiye veya demokrasiye dair bir deneme tahtası, gelişigüzel bir bilgi kaynağı veya web listesi değildir. Aynı zamanda bir sözlük, gazete veya kaynak belgelerin sıralandığı bir yapı da değildir. Bu konularda katkı yapmak için Wikipedia'nın yapısında başka yapılar var.

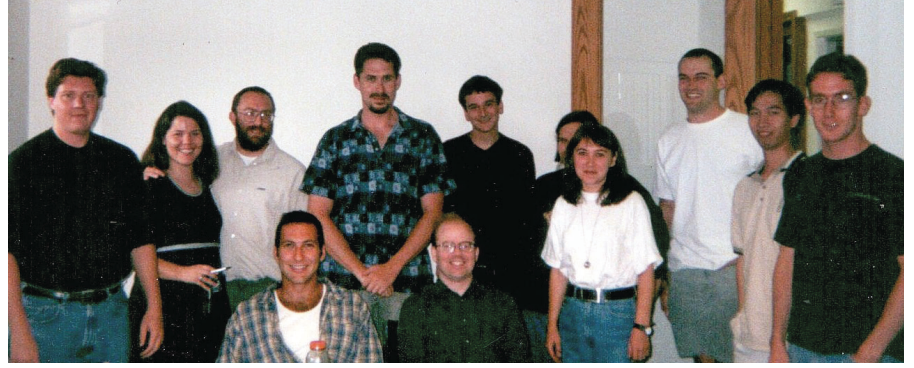
2. Wikipedia'nın bakış açısı tarafsızdır.

Amaç olayları genel hatlarıyla ortaya koymaktır ve bunu yaparken de tarafsız bakış açısını koruma ilkesi gözetilir. Bazı maddelerde özel bir bakış açısının daha iyi anlaşılıp ayrıntılandırıldığı, bazılarında birçok bakış açısının bir arada bulunduğu durumlar olabilir. Ancak Wikipedia bunlardan herhangi birine "doğru bakış açısı" veya "en iyi bakış açısı" şeklinde yaklaşmaz.

Wikipedia'ya Dair İlginç Gerçekler

- 285 dilde 23 milyondan fazla maddeye ev sahipliği yapıyor.
- İngilizce makale sayısı 4 milyona, Türkçe makale sayısı 200 bine yakın.
- Her yıl kütüphaneleri ziyaret edenlerin sayısı 1,59 milyar, Wikipedia'yı ziyaret edenlerin sayısı 5,7 milyar.
- Wikipedia'nın yıllık işletme gideri yaklaşık 20 milyon dolar. Sadece ABD'de yer alan kütüphanelerin yıllık gideri 10,9 milyar dolar.
- Şimdiye kadar makalelerde yapılan değişikliklerin sayısı 1 milyarın üzerinde.
- Ders kitaplarına kıyasla Wikipedia'daki bilgilerin doğruluğu % 98'e ulaşıyor.
- Herkes istediği değişikliği yapabildiği halde değişikliklerin yüzde 74'ü 1400 kullanıcı tarafından gerçekleştiriliyor.

* Ekim 2011 verileri.
Kaynak: open-site.org/wikipedia

Yıl 2000. Wikipedia'nın temellerinin atıldığı Bomis şirketinin çalışanları bir arada.

<p>Aviation [edit]</p> <p>Cadets are able to do Aviation training such as: Powered Flying, Groundcrew, Air Traffic Control, Engineering and Gliding. Cadets also do three theory subjects: Aviation, Aircraft recognition and Air power. Training is officially conducted through 161 ACU (Aviation) however other ACUs have conducted AVN activities in the past.</p>
<p>Leadership [edit]</p> <p>See the section regarding Promotion Courses</p>
<p>Marksmanship [edit]</p> <p>Cadets are able to qualify for marksman on the 22 Long Rifle and the F88 Austeyr. In the past, cadets have attended International Competitions. A cadet biathlon has been held at Whiskey Flat in the Victorian Alps since 2006.</p>
<p>Promotion Courses [edit]</p>
<p> This section may require cleanup to meet Wikipedia's quality standards. The specific problem is: Conflicting arguments. Please help improve this section if you can. (November 2012)</p> <p> This section does not cite any references or sources. (November 2012)</p> <p>Whilst policy^[citation needed] requires a cadet to complete a promotion course to attain the rank of CDT CPL, this policy^[citation needed] is often interpreted flexibly, with some cadets being promoted up to and including the rank of CDT SSGT without having done the course, as promotions of CDT SSGT or below are decided at the individual unit OC's discretion. Promotion above CDT SSGT needs to be approved by the Regional Headquarters^[citation needed]. Promotions courses are run by each Region for their own cadets and are generally planned by the Regional Headquarters. Permission may also be extended to Battalion Headquarters (in large regions) and individual ACU's (usually school based) to run courses, as needed, independently to that of the Regional run courses, where a Battalion/Unit will supply staff to run the course.</p> <p>To be qualified to obtain the rank of Cadet Lance Corporal or Cadet Corporal, a cadet must be deemed competent on the AAC Junior Leaders' Course (JLC, previously known as the Junior Non-commissioned Officers Course, JNCO Course). To be qualified for the rank of Cadet Sergeant a cadet must then pass the AAC Senior Leaders' Course Module 1 (SLC Mod 1)^[citation needed]. This was previously known Senior Non-Commissioned Officer's Course (SNCO Course), and is often today shortened to SLC. For any further promotion, a cadet must complete AAC Senior Leaders' Course - Module 2 (SLC Mod 2), which is also known as the Cadet Under Officers' and Cadet Warrant Officers' Course (CUJOC/CDTWO Course). To obtain a promotion above the of CDTWO2 and higher, a cadet must be over the age of 16^[citation needed]; however, in the past, this has not been strictly adhered to.^[citation needed]</p> <p>Senior cadets (Usually above the rank of CDTSGT) can apply to be Assistant Directing Staff (ADS) on Promotion Courses who instruct groups of cadets on courses, depending on their rank, with NCO's below the rank of CDTSGT occasionally assisting as General Duties Staff (GDS). The content of these courses is outlined by National Headquarters (HQ AAC) in the AAC's Training Management Packages (TMP), with a common list of instruction and assessment applicable to each course. The courses are held in state as follows.</p>

Wikipedia'da dolaşırken düzeltilmesi veya geliştirilmesi gereken konulara dair daha önceki editörler tarafından bırakılmış notlarla karşılaşabilirsiniz.

Tüm makaleler doğrulanabilir referanslara sahip olmalıdır. Referansı olmayan ifadeler silinebilir. Wikipedia, katkıda bulunanların kendi kişisel deneyimlerini ve fikirlerini yansıtabilecekleri bir platform değildir. Özellikle spekülasyona açık konular ve henüz hatyatta olan kişiler söz konusu olduğunda tüm bilgiler doğrulanabilir olmalıdır.

3. Wikipedia içeriği ücretsiz olarak sunulur ve herkesin katılımına açıktır. Tabii ki kullanılan içerikler telif haklarını ihlal etmediği ve farklı kaynaklardan gelen alıntılar için uygun izinler alınmış olduğu sürece. Ücretsiz olmayan içerikler adil kullanım koşulları çerçevesinde Wikipediada yer alabilir, ancak ücretsiz olanlar her zaman daha önceliklidir. Siteye yapılan katkıların tamamı serbest lisansa sahiptir. Her bir editör siteye yaptığı katkıların herhangi bir izne gerek olmaksızın değişti-

rilmesini ve paylaşılmasını peşinen kabul etmiş sayılır.

4. Editörler birbirlerine karşı saygılı ve medeni olmalıdır. Fikirlerini paylaşmasanız bile diğer Wikipedia editörlerine saygı duymak, iyi niyetle hareket etmek ve kişisel mücadelelerden uzak durmak esastır.

5. Wikipedia'nın değişmez kuralları yoktur. Edinilen tecrübelerle bağlı olarak Wikipedia'nın sahip olduğu kurallar değişim gösterebilir. Wikipedia'nın temel felsefesini oluşturan düşüncenin kurallardan daha önemli olması bir yana, bazen gelişimi sağlamak için kurallara istisna yapmak da gerekebilir. Makaleleri düzenlerken cesur olun, hata yapmaktan korkmayın, ama bir yandan da cesaretinizi umursamazlık noktasına taşımayın. Her bir maddedeki eski revizyonlar saklanır, yapılan herhangi bir hatanın geri dönüşü vardır.

Güven Bunalımları ve Beraberinde Getirdikleri

Her ne kadar bu prensipler Wikipediaya içinde yer alan bir takım otokontrol ve moderasyon sistemleriyle denetim altında tutuluyorsa da, Wikipedia'nın kendi ifadesiyle yapı mükemmellik üzerine kurulanmış değil. Bu da yapının içinde yer alan bilgilerin doğruluğunun sıkça gündeme gelmesine neden oluyor.

Bununla ilgili geçmişte yaşanan olaylar da var. Bunlardan belki de en çok ön plana çıkanı 2005 yılında yaşanan ve yazının başında da söz ettiğim Seigenthaler olayı. Bu olayda sonradan adının Brian Chase olduğu ortaya çıkan anonim bir Wikipedia kullanıcısı Amerikalı gazeteci John Seigenthaler hakkında bir makale yazar ve yazıda Seigenthaler'ın John F. Kennedy ve Robert F. Kennedy suikastinin şüphelileri arasında olduğunu belirtir.

Kimse fark etmeyince bu iddialar dört ay boyunca sitede yer alır. Seigenthaler, bunu “internet karakterine suikast” olarak nitelendirir ve *USA Today* gazetesinde konuya dair bir yazı yazar. Olay Chase’in Seigenthaler’den özür dilemesiyle tatlıya bağlanır, ancak Wikipedia’nın bir bilgi kaynağı olarak ne ölçüde güvenilir olduğuna dair tartışmalar da bu olayla alevlenir.

Aslında Wikipedia bu gibi bilgilerin süzgeçten geçirilmesini sağlayan bazı kuralları ve araçları var. Ancak sorun şu ki, bunların farkına varılması için bir başkası tarafından dikkat çekilmesi gerekiyor. Bu da aradan geçen zamanın uzunluğuna ve bilgiyi gözden geçiren kişilerin uzmanlığına bağlı olarak, içeriği sorgulanabilir kılıyor. Bu nedenle içeriği referanslarını da göz önünde tutarak incelemek önemli.

Wikipedia’nın güvenilirliği konusunda yaşanan son olay da bir hayli yeni. Geçtiğimiz Eylül ayında Wikipedia’nın güvenilir editörleri arasında yer alan ve platform üzerinde söz sahibi olan iki ismin, Roger Bamkin ve Maximillion Klein’in Wikipedia’yı kendi kişisel amaçları için kullandığı ortaya çıktı. Bamkin Cebelitarık ile ilgili bilgilerin Wikipedia ana sayfasında çok daha sık görüntülenmesi için para alırken, Klein para karşılığı Wikipedia maddelerinde değişiklik yapabileceği konusunda açıkça ilan vermiş. <http://onforb.es/WAhDAc> adresinde, olup bitenlere dair detaylı bir yazı bulabilirsiniz.

Aslında bu skandalları Wikipedia’nın gelişimi adına birer fırsat olarak görenler de var. Çünkü her defasında, bu gibi olayların tekrarlanmasını önlemek üzere yapı değişimden geçiyor.

Wikipedia’nın kurucuları arasında yer alan ve günümüzde Wikipedia’nın başında olan isim Jimmy Wales

Sonuç olarak mükemmel olma iddiası taşımayan, iyi niyete dayanan bir yapı bugün dünyanın en zengin bilgi kaynakları arasında yer alıyor. Siz de bu yapının bir parçası olmak, bilgiyi üretenler arasında yer almak ve dünyanın bilgisini çoğaltmak isterseniz kapıları sonuna kadar açık. Tüm detaylar için tr.wikipedia.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

İlginizi Çekebilecek Bağantılar

wikipedia.org: Wikipedia ana sayfası

tr.wikipedia.org: Vikipedi

(Türkçe Wikipedia) ana sayfası

wikimediafoundation.org: Wikipedia’nın da

dâhil olduğu tüm yapıyı şemsiyesi

altına alan kuruluş

wikimediafoundation.org/wiki/Our_

projects: Wikipedia tarafından kapsanmayan

konulara da eğilen Wikimedia projelerinin

tamamı. Ücretsiz görsel arşivinden sözlüklere

kadar bir dizi çalışma var.

c2.com/cgi/wiki?WikiWikiWeb: Wikipedia’ya

ilham veren Wiki altyapısının özgün hali

nupedia.wikia.com: Wikipedia öncesi

çevrimiçi ansiklopedi projesi olan

Nupedia’nın bugüne kalan yansıması

WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia